

בית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

בית נאמן

שיעורו של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאוזן זצוק"ל

ניתן לשמוע
את שיעוריו של
מרן זצוק"ל
בערוץ קול ברמה.
או ב'קו' בית נאמן:
079-9270505

יום שני כ"ו בתשרי התשע"ה, יום חמישי כ"ה בתשרי התשע"ג
נושאי השיעור:

חידושים וביאורים בפרשת השבוע - פרשת בראשית והלכות קידוש במקום סעודה

(הולך סובב דברי מרנא בן איש חי זיע"א ש"ס בראשית הל' א-ה')

א. האם האשה הכתה את אדם בעץ? ב. זמן עיבור הנחש. ג. נחש מהו אומר? ד. לשון נופל על לשון. ה. הדגש במלה "עצבונך". ו. אשה בעדות. ז. זמן הריון. ח. למה ההריון ושנות הילדות לא קלים? ט. מצות "ואכלת את עשב השדה". י. "בזעת אפך תאכל לחם". יא. למה נקרא שמה חוה? יב. "ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם" עור או אור? יג. ביאור "הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע". יד. ברכת "בורא מאורי האש". טו. הפעלים בעלי שתי אותיות. טז. "במאי דסליק פתח". יז. במה הרג קין את הבל? יח. בברכת "אשר יצר" איך נכון לומר "אִי אפשר" או "אִי אפשר"? יט. השארת הנפש מן התורה. כ. מדוע האשה לא מתפייסת? כא. לעשות קידוש או ללמוד תורה מיד בתחילת ליל שבת. כב. "קידוש במקום סעודה" מה נחשב לסעודה? כג. האם אורז נחשב כסעודה? כד. לעבור אחר הקידוש מבית לבית ומה הדין מחדר לחדר? כה. סעודה סמוך לקידוש. כו. לקדש לאחר אע"פ שהמקדש לא אוכל.

האם האשה הכתה אותו בעץ?

א. 1 הקב"ה שואל את האדם: למה אכלת מעץ הדעת? והוא אומר לו: "האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל" (בראשית ג, 6). יש פירוש בבעל הטורים "נתנה לי מן העץ" - הכיתה אותי בעץ... נתנה לי מכה. ורבי יוסף חיים הביא בעוד יוסף חי (דרושים בפרשת כי תצא כ"א, כ"ב) שמישהו אמר שהפירוש הזה לא יצא מבעל הטורים, אלא הוא יצא מאיזה משכיל לפני שבע מאות שנה. היה משורר אחד, שמו 'עמנואל הרומי' והוא פירש כך, כי זה לא פשט, לא יכול להיות שבעל הטורים אמר את זה. אבל לפי דעתי יש לזה מקור בגמרא! הגמרא אומרת (יבמות דף ס"ג ע"א) "זכה - עזר, לא זכה - כנגדו - מנגדו". מה זה מנגדו? נותנת לו מכה. אז מזה לקח בעל הטורים "נתנה לי מן העץ" - נתנה לי מכה עד שאכלתי. זה לא סתם פירוש. מי הכניס פירוש עמנואל הרומי בתוך בעל הטורים?! (ועי' בחומש 'בית נאמן').

שבע שנים

ב. "ויאמר ה' אלקים לאשה מה זאת עשית, ותאמר האשה הנחש השיאני ואוכל" (בראשית ג, 12). חכמים דרשו (בשבת דף קמ"ו ע"א) שהנחש רצה לשאת אותה לאשה, "השיאני" בשי"ן, כמו: "השיאני". "ויאמר ה' אלקים אל הנחש כי עשית זאת" (שם פסוק י"ד). למה ה' לא שאל אותו למה עשית ככה? לאדם שאל, לאשה שאל, ולנחש ישר עונשו? אלא בגלל ש"אין טוענין למסית" (סנהדרין דף כ"ט ע"א). אדם שהוא מסית ומדיח, לא מביאים לו טוען שיטען לו. אם יטען בעצמו יטען. ובאמת לא היה לו מה לטעון, מה יש לטעון? אמרתי להם שלא יאכלו, ואתה מסית ומדיח אותם, לכן לא הניח לו שום מלה. נתן לו קללות - "ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה". ובגמרא (בכורות דף ח' ע"א) עשו מכאן חשבון שנמשך העיבור של הנחש שבע שנים, [כי אם הנחש נתקלל מהבהמה, מחיה לא כל שכן? אלא כשם שנתקללה הבהמה מהחיה אחד לשבע, שהחמור נמשך עיבורו (שנה) פי שבע מחתול (נ"ב יום), כך נתקלל הנחש פי שבע מהבהמה, דהיינו שבע שנים]. ותמיד היו מתפללים על זה, איך זה יכול להיות? אמרו כנראה יש איזה סוג של נחש... רק בשנים האחרונות התגלה שבאמת יש סוג של נחש, שנקרא בלועזית "פיתון", והנקבה שלו יש לה 'מקפיא' בבטן שלה... יכולה להקפיא את העובר במעייה לכמה שנים טובות. מתי שתחליט ללדת אותו, תלד אותו. בממוצע מקפיאה אותו שבע שנים. (כלומר לפעמים שמונה

1. שיעור זה נמסר ע"י מרן רבנו הגדול זצ"ל הכ"מ ביום שני כ"ו בתשרי התשע"ה בבית מדרשו "אהבת התורה - איש מצליח" בין מנחה לערבית.

שנים, לפעמים תשע, ולפעמים חמש). דברי הגמרא התקיימו בדיוק, "מכל הבהמה ומכל חית השדה", יש סוג של נחש שהעיבור שלו נמשך שבע שנים. ראיתי את זה בספר "המדע שבתורה" (עיין בחומש 'בית נאמן' כאן).

נחש מהו אומר?

ג. ומה העונש של הנחש? "על גחונך תלך". הוא היה הולך זקוף כמו הבן-אדם, (כמו הפינגווין היום שהולך זקוף), "על גחונך תלך, ועפר תאכל כל ימי חיך". בפרקי שירה כתוב, "נחש אומר סומך ה' לכל הנופלים וזקוף לכל הכפופים". היעב"ץ יש לו פירוש על פרק שירה בסדר של 21, וכתב לגבי הנחש, יש פה קושיא עצומה, "לא תוכל להתעלם ממנה". מה הפירוש סומך ה' לכל הנופלים? שלעתיד לבוא הנחש לא יהיה נופל ויהיה כבר בסדר? הרי אמרו חכמים (בראשית רבה פרשה כ' אות י') לעתיד לבוא הכל מתרפאים חוץ מן הנחש, הוא לא מתרפא. איך אתה אומר "סומך ה' לכל הנופלים"? אז הוא הסביר בדרך קבלה. אבל אפשר לומר כך: "ועפר תאכל" - גם לעתיד לבוא כל מה שאוכל הנחש טועם טעם עפר, "כל ימי חיך". כמו שאמרו בהגדה [מהמשנה בברכות דף י"ב ע"ב] "מי חיך" - העולם הזה, "כל ימי חיך" - להביא לימות המשיח. אבל "על גחונך תלך" אין הכי נמי זה מתרפא. יש פה שני דברים. "על גחונך תלך" - הולך על בטנו, ולעתיד לבוא יוכל ללכת זקוף. אבל "ועפר תאכל" - שתמיד אוכל עפר זה גם לעתיד לבוא, הוא לא מתרפא. "כל ימי חיך" - להביא לימות המשיח.

עונשו שאין לו קשר עם בורא עולם

ד. ואמרו חכמים (ראה יומא דף ע"ה ע"א) מה זה עונש "ועפר תאכל כל ימי חיך"? שכל מה שיאכל יאכל טעם עפר, הרי גם שאר הבהמות כל אחד אוכל את שלו, אחד אוכל שעורים, ואחד אוכל זה, לא מחפשים להחליף, (רק בן אדם בלבד שהוא בעל שכל, רוצה כל הזמן להחליף ולהחליף, ויש לו ברכת שהחיינו), אז גם הוא ראשון שחילק פרק שירה לששה ימים, פרק א', פרק ב', פרק ג'. ככה שאם אדם רוצה ללמוד פרק שירה, הוא לא צריך ללמוד את הכל ביום אחד, ולקרוך ככה מהר. אלא כל יום יקרא פרק קטן, ויגמור את זה בשבוע. זה יותר טוב מאשר לבלוע. יש שם דברים מאד יפים. כתוב שם: "פיל אומר: מה גדלו מעשי ה' מאד עמוק מחשבותיך" (תהלים צ"ב ו'). מה הקשר לפיל? ראיתי כתוב שהפיל בחודק שלו יכול לחפור עמוק עמוק באדמה ולהוציא משם מים, הוא יכול להרגיש שיש מים במעמקי האדמה בעומק של עשרה מטר! והוא חופר על ידי החודק שלו. "מה גדלו מעשי ה'". אני אין לי מים, אבל עשית לי דבר כזה 'בריה משונה' שמברכים עליה משנה הבריות... "מעשיך י"י מאד" ראשי תיבות מים. "עמוק מחשבותיך" - אני מעמיק ואני מוציא מים.

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם:	17:29	18:40
ת"א:	17:46	18:42
חיפה:	17:35	18:40
ב"ש:	17:47	18:42

הלידה, עוברים מאתים שבעים ואחד יום כמנין המלה "הריון". ויתן ה' לה **הריון** ותלד בן" (זה פסוק ברות ד', י"ג). אבל מה הראיה? ככה השם של זה, הריון, מי אמר שזה בא לרמוז את מנין הימים? אלא משום שכאן מצאנו "הרון" בלי יו"ד, אז אם כתוב **הריון** ביו"ד זה בא לרמוז משהו - רע"א רע"ב רע"ג.3.

למה ההריון ושנות הילדות לא קלים?

ט. "בעצב תלדי בנים" - תלדי אותם בעצב, פתאום התינוק רוצה לעשות לך "תיקון חצות" באמצע הלילה... נו, מה לעשות?! הוא מזמר ובוכה ואין מה לעשות. ומחר האשה עובדת, (היום ככה זה), האשה הולכת לעבוד והראש שלה סחרחר. יום אחד מצמיח שן. עד שתצמח לו השן, כמה "לילות עמל מני לה" (ע"פ איוב ז', ג'). אחר כך עוד שן ועוד שן ועוד שן. ראיתי בשם חובות הלבבות שאומר, למה ה' ברא ככה שהילדות לא פשוטה ולא קלה? **כדי שידע כל אדם שהחיים לא קלים, החיים לא פשוטים**. תראה כמה טרחו עליך ההורים שלך, על כל שן ועל כל דבר. והיום מוסיפים עוד בעיה, מביאים להם סוכריות וסוכריות וסוכריות, ואחר כך הולכים לרופא שיניים. אז היום יש עצב של הבנים, עצב של השיניים, ועצב של הגידול שלהם. ובדרך כלל הכל מוטל על האשה, האיש הולך לעבוד. וגם הצער של הלידה, תשעה ירחי לידה. והלידה באה בכוונה תשעה ירחי לידה, כדי שתדע להעריך את העובר. אחרת, בא והלך. "כי בהבל בא ובחושך ילך" (קהלת ו', ד'). תשעה חדשים נשאה אותו בבטנה, אז היא מוכנה לקום ומוכנה לעשות הכל. **כשהאדם רואה את אשתו ככה, צריך שהוא יקום ויקח את הילד, ישכיב אותו, ירכיב אותו, ישיר לו עד שיישן**. "ואל אישך תשוקתך והוא ימשול בך".

מצות "ואכלת את עשב השדה"

"ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ... ארורה האדמה בעבורך" (בראשית ג', י"ז). האדמה לא מגיעה לה העונש הזה, אבל בגללך - **"בעצבון תאכלנה"**. הוא טורח וטורח וטורח, **"וקץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את עשב השדה"** (שם פסוק י"ח). המדרש אומר (בראשית רבה פרשה כ' אות י"א) מה זה "דרדר"? זה קינרס שעשוי דרין דרין. מה זה קינרס? לא ידענו. הוא מופיע במשנה בכלאים (סוף פ"ה), **והרמב"ם ורובנו עובדיה** כתבו את זה בערבית - 'קנריאה'. זה **הארטישוק**. הארטישוק עשוי שורות שורות. אומר **הרב האר"י** (שער המצוות פרשת עקב) **שמצוה לאדם ללכת בשדה, לקטוף עשבים לשטוף אותם ולאכול אותם. בזה הוא מקיים מצות "ואכלת את עשב השדה"**, ולברך עליו בורא פרי האדמה. (הפוסקים אמרו שהכל, והאר"י אמר מברכים אדמה). מי יאכל עשב השדה? **אבל אם אדם לוקח בחורף** (בכסלו פחות או יותר) **ארטישוק, יודע לבשל אותו עם לימון וכיצא, יש בו טעם**. ומהעלים שלו יזהר שלא יהיה בו תולעים, **קיים את זה בדיוק**. "ודרדר" - קינרס שעשוי דרין דרין.

צריך להזיע בשביל לחיות

יא. **"בזעת אפך תאכל לחם"** (בראשית ג', י"ט). **החיים לא קלים, צריך להזיע בשבילם**. הכלל הוא שאדם צריך לעמול כדי לחיות ולהתפרנס, "עד שובך

הנחש טועם מכל העפר שיהיה. אמרו, כיון שהעפר מצוי בכל מקום, הנחש לא צריך להתפלל, איפה שילך יש לו האוכל שלו. **זה העונש - שאינו צריך להתפלל, אין לו קשר עם בורא עולם**.

לשון נופל על לשון

ה. **"ואיבה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה, הוא ישוף ראש ואתה תשופנו עקב"** (בראשית ג', ט"ז). לכאורה "ישופך" ו"תשופנו" זה אותו דבר. אבל לא, "ישופך ראש" - ישבור לך את הראש, פועל 'שוף'. ו"תשופנו עקב" זה נִשְׁפָּה, הנו"ן נבלעה, "תשופנו עקב" מלשון "נושף". הנחש נושף ומטיל את הארס שלו. "תשופנו" כמו **תנשפנו**. ולמה הפסוק בחר לומר "ישופך" ו"תשופנו"? כי זה **לשון נופל על לשון**. כמו למעלה: "ויהיו שניהם ערומים" - "והנחש היה ערום" (ב' כ"ה, ג' א'). הראשון "ערומים" הכוונה בלי לבוש, והשני "ערום" לשון פיקחות. יש בתורה כמה פעמים שהדברים קשורים אחד בשני, אותה מלה חוזרת בשינוי קטן. (עיי' בספר אסף המזכיר ערך 'לשון נופל על לשון בתנ"').

הדגש במלה "עצבון"

ו. **"אל האשה אמר, הרבה ארבה עצבוןך והרונך"** (בראשית ג', ט"ז). **הדגש במלה "עצבון"** מיותר. כמו "חשבון" - "עצבון", וכן "זכרון". "זכרון" כמו "עצבון" בדיוק, לא אומרים "זִכְרֹנְךָ", אלא "זִכְרֹנְךָ". **כשאתה רואה דבר כזה מוזר, אתה יודע שבא הפסוק להדגיש אותו**. אם כתוב "עצבוןך" בלי דגש זה עצב רגיל. אבל **"עצבוןך" זה יותר מדאי**. כמו בקהלת (ד', כ"ט): "אשר עשה האלקים את האדם ישר, והמה בקשו חֲשֹבוֹנוֹת רבים". למה חֲשֹבוֹנוֹת בדגש? לא סתם חֲשֹבוֹנוֹת... אתה לוקח תלוש משכורת, אתה לא יודע מה כתוב כאן, זה ככה וזה ככה, זה מבטחים וזה פרמיה וזה פנסיה... הכל בלבול. פעם היה פשוט, היו משלמים משכורת כך וכך לשנה וזהו. עכשיו כל חודש וכל שבוע, ובדף של המשכורת אתה לא מוצא ידך ורגלך... "והמה בקשו חֲשֹבוֹנוֹת רבים" - מסבכים את העולם. אותו דבר "עצבוןך" יש הרבה עצבון. אומר **הרש"ש** בכתובות (דף ד' ע"ב) שלאשה יש עצבים מפותחים יותר מדאי, כל דבר קטן לוקחת ללב. [ז"ל: הנשים מפני רכות לבן מתפעלות ומצטערות הרבה על כל צרה שלא תבוא יותר מהאנשים ולכן נשבר כאשר יעידון הכתובים והנסיין. וזה אצלי כונת הכתוב "הרבה ארבה עצבוןך", דכל מאורע רע יעציבך ביותר]. לכן אמרו (ב"מ דף ג' ט"ע א'): "לעולם אדם יזהר באונאת אשתו". כי האשה לא מוחלת, היא לא יכולה למחול, הטבע שלה ככה. "מתוך שאונאתה מרובה, דמעתה מצויה". **ועל דמעה אחת, יכולה להרוג את בעלה!** יש גמרא בכתובות (דף ס"ב ע"ב) שחכם אחד היה רגיל כל ערב כיפור לחזור הביתה. ערב כיפור אחד התעכב בלימוד, ואז התאחר מעט. אשתו התחילה לבכות. הוא היה לומד על הגג, נפל מהגג ומת. שואלים בשם **רבי חיים שמואלביץ**, הרי אשתו היתה מחכה לראות אותו, ובגלל שהיא בכתה כי ראתה שהתעכב, אז הוא ימות? זה יותר גרוע! אמר: זהו, **כשאדם פוגע בחבירו או מעליב את חבירו, העלבון הזה זה אש, אין מה לעשות. והאשה נעלבת בקלות**. לאשה יש דכאון לידה שאין לגבר, ודבר כזה לפעמים ה' ירחם אין מה לעשות. אז "עצבוןך" מלשון עצבים. ככה אומר הרש"ש.

אשה בעדות

ז. ועוד משהו. אומרים שזה הטעם שאשה פסולה לעדות, כי האשה יכולה לדמיין. אומרת "ראיתי", "ראיתי", "ראיתי", והיא לא ראתה, רק ראתה בדמיונה... לכן האשה אינה יכולה להעיד. יש מקרה מסוים **שהאשה כשרה לעדות, והוא להעיד על עגונה שמת בעלה**. ומצאו בעלי התוספות (דברים י"ט, ט"ז) רמז לזה בתורה - "לא יקום עד אחד באיש לכל עוון ולכל חטאת" (שם). איש אחד באיש לא יקום, אבל עד אחד באשה יכול לקום. אז **עד אחד כשר, ואשה כשרה, וגוי כשר אם הוא מסיח לפי תומו. זו קולא שעשו חכמים, ומצאו לה רמז בכתוב**. וזה מטעם שאשה "דייקא ומינסבא" - האשה לא תינשא מיד על שמועה שבעלה מת. היא תברר ותחקור כמה שהיא יכולה. למה? שמא מחר בעלה יבוא, ואז היא תפסיד מכאן ומכאן, מזונות ובלאות והכל, חורבן, תצא מזה ומזה. (עיי' במסכת יבמות דף פ"ז ע"ב). לכן היא לא תינשא עד שתברר כמה שהיא יכולה. בצירוף הדבר הזה, סמכו להתיר אותה בעד אחד - אחרי חקירה ודרישה כמובן - וגם בעדות אשה.

ימי ההריון

ח. **"והרונך"** זה הריון, והיו"ד מובלעת. יש גמרא בגדה (ל"ח ע"ב) שהאשה יולדת למאתים שבעים ואחד יום, או רע"ב או רע"ג. כלומר מזמן שנוצר העובר עד

אל האדמה כי ממנה לוקחת, כי עפר אתה ואל עפר תשוב.

למה נקרא שמה חוה?

יב. "ויקרא האדם שם אשתו חוה, כי היא היתה אם כל חי" (בראשית ג', פסוק כ'). משהו אמר חוה מלשון חויה שהחיה - הנחש - פיתה אותה. אבל לא רצה הפסוק להגיד "שם אשתו חוה בגלל שחיה פיתה אותה", אלא אמר "כי היא היתה אם כל חי", נתן איזה פירוש יפה. כי לכאורה אם הטעם הוא "כי היא היתה אם כל חי" צריך לקרוא לה "חיה", לא חוה. אלא זה רומז עוד משהו - על הנחש. **איך את מתפתית בקולו של נחש? למה שמעת בקולו?!**

עור או אור

יג. "ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם" (בראשית ג', כ"א). במדרש (בראשית רבה פרשה כ' אות י"ב) כתוב **שבספר תורה של רבי מאיר היה כתוב "כתנות אור"** באל"ף. לא הכוונה שככה היה כתוב בספר תורה שלו, הרי רבי מאיר היה בקי, היה יודע כל האותיות. פעם היה באיזו עיר - עסיא - ולא היתה לו מגילה, וכתב אותה מלבו, לא שכח איפה חסר איפה יתר. זכר את כל המלים! (מגילה דף ח"י ע"ב). מי יכול לכתוב מגילה שלמה מתוך הזכרון? קל וחומר בתורה [שיהיה בקי, ולא ישנה]. אלא ההסבר הוא שבחומש שלו לא הכוונה ספר תורה שקוראים בו, אלא **בחומש שלו רשם בגליון על יד המלה "עור" שיעור הזה פירושה "אור"**. "כתנות עור" - "כתנות אור".

ביאור "הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע"

יד. "ויאמר ה' אלקים הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע" (בראשית ג', כ"ב). מה זה "כאחד ממנו"? כאחד מאתנו, הקב"ה יש לו עוד חברים? אז מפרשים "כאחד המלאכים". אבל **לרמב"ם** (בשמונה פרקים פ"ח) יש פירוש אחר, **היעב"ץ** (בהגהותיו שם) חשב שזו טעות, אבל זה פירושו של **אונקלוס**: מה הפירוש של אונקלוס? **"הן האדם היה כאחד"** - האדם היה אחד ומיוחד, משונה מכולם. מה הדבר המיוחד שיש באדם? **"ממנו לדעת טוב ורע"** - מעצמו הוא יכול לדעת טוב ורע. יש לו כח בחירה, ולכן **"פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים"**. ומניין לנו שהתרגום ככה מפרש? התרגום אומר "האדם הוה יחיד בעלמא, מנה למידע טב וביש". מה זה מנה? לא "מאתנו", אם זה "מאתנו" היה צריך לומר "מינא", והתרגום אומר "מנה". התרגום מפרש "ממנו" - מהאדם. איך זה מהאדם? אלא האדם "היה כאחד", ו"ממנו" - מכוחו מעצמו, הוא יכול לדעת טוב ורע. הרמב"ם כתב את זה בפירוש המשנה (בשמונה פרקים), וחזר על זה בהלכות תשובה (ריש פ"ה מהלכות תשובה). הוא לא הבין אותו כל כך טוב, אבל כשרואים את אונקלוס מבינים שזו הכוונה שלו. **אבן עזרא** הביא את הפירוש הזה ולא הסכים אתו, אמר: כתוב "כאחד", לא כתוב "כאחד", ויש ב"ממנו" זקף קטון, איך אתה מפרש "כאחד", "ממנו לדעת"? אבל לפעמים מפרשים לא כמו הטעמים. זה פירוש הרמב"ם. [וע"ע בזה באורך בחומש בית נאמן כאן בקונטרס "לאוקמי גירסא" על התרגום].

בורא מאורי האש

טו. "וישלחהו ה' אלקים מגן עדן לעבוד את האדמה" (בראשית ג', כ"ג). הוא גירש אותו, ומשם הוא היה סובל כל הזמן. כתוב במדרש (בראשית רבה פרשה י"ב אות ו') שבמוצאי שבת [אחרי ש]גורש מגן עדן, היה בחושך ואפילה, והתחיל לבכות. "עולם חשך בעדי" (ע"פ ביצה דף ל"ב ע"ב). היו שמה אבנים - אבני אש, (ככה כתוב ביחזקאל כ"ח י"ד "בתוך אבני אש התהלכת"). אדם הראשון בעט בהם, יצא מהם אש, ואמר: "ברוך אתה ה'... בורא מאורי האש". לכן אנחנו מברכים את זה כל מוצאי שבת. (ע"ע פסחים דף נ"ד ע"א ובירושלמי שלהי ברכות). איפה נרמז הדבר הזה? בפרשת ויכולו כתוב בסוף: "כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות" (בראשית ב' ג'). מה זה "ברא לעשות"? ברא זה ברא, מה זה "לעשות"? אלא הוא ברא את החומר על מנת שהאדם יעשה בו משהו. ברא את האבנים האלה, ואם לא יבוא האדם, אף אחד לא ידע מה ערך האבנים האלה. בא בן אדם, מפתח את הדבר הזה ומוציא מהאבנים האלה אש. יש מקום בבבא בתרא

אותו ברעל. אבל בלילה האחרון לפני שמת ברעל, באו אליו חבריו ואמרו לו: אנחנו נבריא אותך! אמר להם: לא, "דינא דמלכותא דינא"... זה עוד שגעון של היוונים. "דינא דמלכותא דינא". אתה רוצה למות? למה אתה רוצה למות? אבל הוא נתן להן כמה הוכחות על השארת הנפש, וההוכחות האלה נכתבו באיזה ספר. תפארת ישראל ראה אותו, מזכיר אותו בפירושו על פרקי אבות, אמר ספר 'פעדאן'. הספר הזה תורגם לעברית לפני מאתיים שנה. (לא ראיתי אותו). אז יש להם **שיעונויות ליוונים, קצת חכמה והרבה שיעונויות**.

(דף ע"ט ע"א) שדרשו את הפסוק "ונשים עד נופח אשר עד מידבא" (במדבר כ"א ל'): עד שתבוא אש שאינה צריכה ניפוח. דרשו את המלה **אשר** כאילו כתוב **אש** - "ונשים עד נופח, **אש**", אותו דבר "**אשר** ברא אלקים" - **אש** ברא אלקים לעשות" - ברא את האש שכן אדם יעשה אותה. 6.

הפעלים בעלי שתי אותיות

טז. "והאדם ידע את חוה אשתו, ותהר ותלד את קין, ותאמר קניתי איש" (בראשית ד', א'). מכאן לומדים שיטת רש"י. רש"י ומנחם בן סרוק ואחרים סוברים שהפעלים הם בעלי שתי אותיות, הם לא בעלי שלוש. אולי יש פעלים בעלי שלוש, אבל גם הם 'מורכבים'. בעיקר הם היו בעלי שתי אותיות, ככה רש"י סובר בכמה מקומות. וגם כאן רואים ככה, 'קין' נקרא ככה על שם 'קניתי'. מה ענין קין לקנייתו? קין זה 'קין', וקנייתו זה 'קנה', אלא שחיה סברה כמו רש"י... שהכל שורש 'קן'. קין זה 'קן', הו"ו נחה ולא אכפת לנו ממנה. ו'קניתי' גם כן אותו דבר - 'קן'. גם בהמשך רואים דבר כזה - "ויקרא את שמו נח לאמר זה **נחמנו**" (ה' כ"ט). אם בגלל 'נחמנו' תקרא לו 'נחמנו', מה זה 'נח'? אלא עיקר המלה 'נחמנו' היא 'נח' והמ"ם נוספת, לכן 'נח' בא מ'נחמנו'.

"במאי דסליק פתח"

יז. "ותוסף ללדת את אחיו את הבל, ויהי הבל רועה צאן, וקין היה עובד אדמה" (בראשית ד', ב'). הפסוק הולך בדרך **"במאי דסליק פתח"**, בתחילה קין והבל, ואחר כך חזר לאחרון - "ויהי הבל רועה צאן", ואחר כך קין היה עובד אדמה. ורבו ביניהם. קין הביא מפרי האדמה מנחה לה' ולא ירדה האש, זה **פירוש "לא שעה"** (שם פס' ה'). **"והבל הביא גם הוא מנכורות צאנו"** (שם פס' ד'), הביא קרבנות, וירדה אש מן השמים, ואכלה את זה. לכן הקרבנות תמיד הם מבעלי חיים, קרבן "אשה ריח ניחוח" (ויקרא א', ט'), ואילו פרי האדמה לא מקריבים מהם קרבן. (יש ביכורים, אבל זה לא ככה [כקרבן רגיל]). מאז קין והבל רואים את זה.

במה הרג קין את הבל?

יח. "ויאמר ה' אל קין למה חרה לך" - למה אתה כועס על אחיך? **"ולמה נפלו פניך?"** (שם פסוק ו'). אתה אשם, יצר הרע מפריע לך כל הזמן, **"לפתח חטאת רובץ"** (שם פסוק ז'). **"ויאמר קין אל הבל אחיו"** (שם פסוק ח') - הפסוק חסר, אז הסבירו את זה ככה: קין אמר להבל: בוא נטייל, ובשדה הרג אותו. אומר האבן עזרא: "ושואלים נולדו ביום סגריר" שואלים איך הרג אותו, הרי לא היה חרב או חנית? טפשים. באבן אחת יכול להרוג אותו, לקח איזו אבן קשה וחתך לו את הראש. מה, אי אפשר להרוג, רק בחרב? גם בלי חרב אפשר להרוג. הערבים לא עושים ככה? אדם הולך בדרך וה' ירחם.

אי אפשר לומר אי אפשר לא לומר

יט. "ויאמר ה' אל קין אי הבל אחיך" (שם פסוק ט') - איפה הבל אחיך? **מכאן אתה לומד שלא אומרים "אי אפשר" בצירי, אלא אומרים "אי אפשר" בחיריק**. כי אם אתה אומר "אי אפשר" משמע איפה אפשר. לא, "אי אפשר" אומרים בחיריק. ככה כתב **רבי אליהו בחור** בספר התשובי (שורש א'), וככה כתב חכם תימני בן דורו שהוא לא ראה אותו - בעל **ספר מלאכת שלמה עדני** (פאה פ"ה מ"ג). כתב ש"אי אפשר" האל"ף בחיריק. בפשטות. וככה **רבי ישעיה פיק הסכים** (בהגהותיו לש"ע או"ח סי' ו'). וככה כמה חכמים הסכימו. וככה מקובל לומר היום "אי" בחיריק - "אי אפשר". הקשה על זה **היעב"ץ** (בספרו לוח ארש סי' י'). אמר: אם תאמר "אי" בחיריק יהיה מלשון **אי, דילמא, אלא, דהא**, כמו: **"אי אמרת בשלמא"**. אבל זה בארמית וזה בלשון המשנה. מה עניין ארמית לכאן? אדרבא, כשתאמר **"אי"** בצירי יש לה משמעות של איפה, לכן יותר נכון לומר "אי אפשר" בחיריק. [וע"ע בשו"ת בית נאמן ח"ב חלק עניינים שונים סי' ג' סוף עמ' תקל"ח].

השארת הנפש מן התורה

כ. "ויאמר לא ידעתי השומר אחי אנכי" (שם פס' ט'). ענה בחוצפה: מה אני שומר שלו? אתה הרגת אותו! ואתה אומר: אני לא ידעתי?! **"ויאמר מה עשית? קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה"** (שם פסוק י'). מכאן לומד **רבי ישראל ליפשיץ** בתפארת ישראל (בסוף סדר נזיקין בדרוש "אור החיים") **השארת הנפש**. מה זה "קול דמי אחיך צועקים אלי"? הוא כבר הלך ונאבד מן העולם, אלא **הנשמה**

6. **שאלה מהקהל:** ובשבת איך היה לו אור? **וענה לו מרן רבנו זצ"ל:** בשבת [עוד] היה לו אור (ראה מדרש רבה הנד').

ל"ק נ"מ ד' ועט"ר מופה"ד ופלאו רשכבה"ג

מרן הראש"ל רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

שלו צועקת. "ועתה ארוור אתה" (שם פס' י"א), וקיבל עוד עונש. קין אמר לה: **"[הוי"ה] גדול עוני מנשוא"** (פסוק י"ג), הוא התחרט על מעשיו. הה"א של שם הוי"ה משמשת גם לאחר כך, הוי"ה מסימת בה"א - **"הגדול עוני מנשוא"!** אמר לו הקב"ה: טוב, אני מחכה לך שבעה דורות. וככה היה, עד שהיה אחר כך למך שהרג אותו. והפסוק מדגיש אחר כך, למך הזה איזה בנים הביא, יון ותובל ותובל קין וכו'. למה? כי יש כופרים שאומרים: הסיפורים דומים מאד, הנה השמות האלה [של בני קין] "עירד" דומה ל"ירד" למטה (ה' ט"ו). "מתושאל" דומה ל"מתושלח". "למך" דומה ל"למך". זה לא נכון, זה שני אנשים. קודם כל, חנוך הוליד את ירד, ולמטה לא ככה - "אדם שת אנוש, קינן מהללאל ירד, חנוך מתושלח למך" (דברי הימים א' ג'). ופה התהפכו. "מחויאל" [שכתוב כאן] אין לנו מחויאל [למטה], "מתושאל" כאן, שם זה "מתושלח". ו"למך" כאן זה לא "למך" שלמטה (ה' כ"ה). למך שלמטה זה אבא של נח, וכאן למך זה אבא של יון ותובל, ותובל קין ונעמה.

מדוע האשה לא מתפייסת?

כא. דבר אחד רש"י אומר **שנעמה היתה אשתו של נח**, נשאר משהו מקין - נעמה אשתו של נח. הגמרא בנדה (דף ל"א ע"ב) אומרת שטבע האשה שהיא לא מקבלת פיוס. **האשה לא מתפייסת והאיש מתפייס.** פעם אמרתי את זה, אמרו לי: כן, זה ידוע. אם אדם עושה עבירה תנועה, ותופס אותו שוטר, הוא יכול להתפייס. יאמר לו: טוב, מחלתי לך, אבל פעם הבאה תיזהר. אבל אם תופסת אותו שוטר, היא עקשנית... מה, תחשוב שבגלל שהיא שוטרת היא מהמין החלש? להיפך, היא תרשום דו"ח ולא תרחם. למה האשה לא מקבלת פיוס? אומרת הגמרא כי האשה נבראה מעצם, ועצם זה קשה, לכן היא קשה. ואילו האיש נברא מעפר, אז הוא רך. ואפשר לומר משהו אחר, **האמא הראשונה [אחרי המבול] הייתה נעמה אשתו של נח, נעמה מזרע קין, וקין זה קשה.** ואילו נח היה משהו, והוא היה יותר רגוע. וככה זה מאז ועד היום הזה. **שאדם יידע שלא יריב בבית, ילך בדרך שלום ומישור.** מה אכפת לך? תסתדר. רבים על ילד שנולד אני אקרא לו כך ואני אקרא לו ככה, אם יבוא רב ימצא להם איזו פשרה, אין הכי נמי. **אבל לא תמיד ימצאו רבנים כאלה, לכן יסדרו ביניהם, מה שיחליטו מבורר.** ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

לעשות קידוש או ללמוד תורה מיד בתחילת ליל שבת

כב. [בן איש חי שנה שניה פרשת בראשית] כתוב במגן אברהם (סי' רע"א סק"א) שהשעה הראשונה של ליל שבת מושל בה מזל מאדים, מאדים זה לא כל טוב, לכן אנחנו מקדמים את פניו על ידי שעושים קידוש. **אבל לפעמים אחד מבני המשפחה מגיע מאוחר, אין ברירה, צריכים לחכות לו, אז בזמן הזה אפשר לקרוא פרקי שבת.** או אם אדם יש לו איזה לימוד שהוא לא גמר אותו, אפשר שיגמור אותו. **אבל לא ישוחח בדברים בטלים.** ככה הרב חיד"א מזהיר (מורה באצבע אות קמ"ו), וככה מגן אברהם. ויש גם הוכחות לזה מהגמרא. יש לי כמה הוכחות ממסכת תענית, ומהרש"א כותב משהו. (עייני בתענית דף ע"ב בחידושי אגדות).

"קידוש במקום סעודה" מה נחשב לסעודה?

כג. [הלכה א'] **קידוש צריך להיות דוקא במקום סעודה.** יש מנהג כזה אצל הטריפוליטאנים, יש לו מקור אבל הדין לא כך. אם יש שבע ברכות - שבת חתן, אז אחרי תפלת שחרית הם הולכים הביתה, עושים קידוש ומביאים איזה פירות, ועורכים שבע ברכות - "אשר ברא ששון ושמחה". אין דבר כזה. צריך להיות קידוש במקום סעודה, ובשביל שבע ברכות צריך להיות פת. אין

7. פעם היה מישוה שאבא שלו שמו אורי, ואבא של אשתו שמו מאיר. נולד להם בן אחרי כמה שנים, והתחילו לרבי... זה אומר לקרוא לו מאיר, וזאת אומרת 'אורי', וכן על זו הדרך. אמר להם הרב: תקראו לו 'שניאור'. שניאור זה שם חדש - שני אורות, גם מאיר וגם אורי... [עייני ים של שלמה גיטין פ"ד סי' כ"ו].

8. שיעור זה נמסר ע"י מרן רבנו הגדול זצ"ל הכ"מ ביום חמישי כ"ה בתשרי התשע"ג בבית מדרשו 'אהבת התורה' - איש מצליח" בין מנחה לערבית. **המערכת.**

ברירה, חייבים לאכול פת. ואין הכי נמי, בברכת המזון עושים שבע ברכות, אם יש עשרה, והחתן הוא אחד מאוכלי הפת. אבל אם אין חתונה, **אפשר להסתפק בסעודה אפילו של מיני מזונות.** מגן אברהם כותב (עייני בכה"ח סי' רע"ג אות מ"ב) שמספיק אפילו **תמרים.** כי הגמרא בברכות (דף י"ב ע"א) אומרת שתמרים "מזין זייני" - הם זנים ומזינים. זה לא נאמר בכל הפירות של ארץ ישראל, אלא בתמרים בלבד. והגאונים כתבו (הובא בטור סי' רע"ג) שאפשר לעשות סעודה גם **בכוס יין.** למה כוס יין? כי הגמרא אומרת ש"טובא גריד, פורתא סעיד" (ברכות דף ל"ה ע"ב) - מי ששותה קצת יין זה סועד אותו ומחזק אותו. היין שלהם היה יותר טוב משלנו, היום היין שלנו אני לא יודע כמה הוא סועד, אבל לא חילקו חכמים. ממה נפשך, אם הוא מיץ ענבים, מיץ ענבים גם כן סועד, ואם הוא יין, הגמרא אמרה שזה סעיד 9. זה חידוש שחידשו הגאונים, לכן במקרה ואין סעודה, יש למשל מילה ביום שבת אחרי התפלה, יכול מי שמברך על היין לשותות רביעית, ולכוון שיעלה לו גם במקום סעודה. אבל לא כל אחד [מהשומעים] יכול לסמוך על זה, כל אחד צריך סעודה. לכן הכי טוב תמיד להביא מיני מזונות, לברך עליהם ברכה ראשונה ואחרונה, ואז זה נחשב קידוש במקום סעודה.

האם אורז נחשב כסעודה?

כד. לגבי **אורז** יש אומרים שזה לא נחשב קביעות סעודה. למה? כי לא מברכים עליו "על המחיה". מי שאוכל אורז, מברך עליו בתחלה "בורא מיני מזונות" ובסוף "בורא נפשות רבות". אבל וכי באמת האורז לא מזין? האורז מזין הרבה מאד. האבן עזרא אומר (דניאל א' ט"ו) על דניאל וחבריו שאכלו זרעונים והיה מראהם נראה טוב יותר מכולם 10, שהם אכלו אורז, כי האורז מזין ומשביע, ושליש העולם ניזון על ידו. אורז זה דבר בריא מאד. **ולמה א"כ לא מברכים אחריו "על המחיה"?** **הרא"ש** אומר (ברכות פ"ו אות ח') משום שהוא לא גדל בארץ ישראל. חכמים נתנו חשיבות לחמשת מיני דגן שגדלים בארץ ישראל. **ובאמת אם אדם טעה ובירך על האורז על המחיה, הוא יצא ידי חובתו.** (כה"ח סי' ר"ח אות מ"א בשם מהר"ם מולכו הל"ק ט"כ ברכ"י ושע"ת). **ואם אדם אכל אורז ועוד מיני מזונות, לא יברך שתי ברכות, "נפשות" על האורז ו"על המחיה" על המזונות, אלא ברכת "על המחיה" כוללת שניהם.** אבל מבחינת מזון ודאי שהוא מזין. הוא מזין יותר מכוס יין, ולא פחות מתמרים. וכמו שאמר מגן אברהם על תמרים שאפשר להחשיב אותם לסעודה כי הגמרא אמרה שהם מיזין זייני,

9. ואם אתה שותה הרבה זה גריר. רבא - מחכמי התלמוד - היה רגיל לשתות בערב פסח הרבה יין, כדי שיהיה לו תיאבון בליל פסח. (פסחים דף ק"ז ע"ב). "טובא גריד". ויש הסבר למה רק רבא עשה את זה.

10. הם אמרו למלצר (המלך 'מלצר' מופיעה רק במקום אחד בתנ"ך - בדניאל פרק א', לא מופיעה בשום מקום רק שם - **"מלצר"** פס' י"א ופס' ט"ז), וכן **"פת-בג"** (פס' ה', ועוד שם), וכן **"חייבתם** את ראשי למלך" (פס' י'). גם המלה "חייבתם" לא כתובה במקום אחר. יש "תוכה בשפטן" (תהלים נ"א ו'), אבל "חייבתם" לא כתוב, זה מלים שנתחדשו בזמן בית שני פחות או יותר, יש מלים מיוחדות מאותה תקופה. בדניאל כתוב 'מלצר', וכתוב 'פתבג' שהיה ממונה להביא להם אוכל. הם היו לומדים באוניברסיטה של נבוכדנצר, ולומדים גם לפתור חלומות, "בכל חזון וחלומות" (דניאל שם פסוק י"ז). והנה כאשר חלם נבוכדנצר, אף אחד לא ידע לפתור, ודניאל מכח התפלה פתר, לא מכח מה שלמד... מה לומדים שם? דברים בטלים. יש דבר אחד שבאמת למדו שמה, ידעו מהלך כוכבי השמים בצורה מסודרת, בערך כמו שיועצים היום. ידעו הרבה דברים) אנחנו נאכל מהאוכל הזה של נבוכדנצר, בשר וגבינה ובשר, נגילה וטריפה וחזיר וכו'! לא רצו לאכול. אמרו למלצר: אנחנו לא אוכלים את זה. אמר להם: אחר כך המלך יראה פניכם רעים יותר מכולם. "וחייבתם את ראשי למלך". אמרו לו: "נס נא את עבדיך ימים עשרה" (פסוק י"ב). מה זה "נס נא את עבדיך"? נסה. כמו שאתה אומר **"צו את בני ישראל"** (ויקרא כ"ב) והכוונה "צוה", אפשר לומר "נס" בקיצור במקום "נסה". תנסה עשרה ימים, ותראה אותנו. אם אנחנו בסדר, אז זה טוב מאד, אדרבה, תריוח עוד יותר. תתן לנו זרעונים, ואת האוכל הבריא שלכם תאכל אותו אתה... תכניס אותו לבית, וככה יהיה לך עשר מנות של דניאל חנניה מישאל ועזריה ואולי עוד כמה יהודים שהיו שמה. נסה את זה, וראה שפניהם מבריקים, טובים יותר מכולם. גם חכמים, וגם בריאים, וגם שרירים, וגם טהורים. איך זה יכול להיות? זרעונים עושים דבר כזה! אומר רב סעדיה גאון שזה היה נס. ככה מביא אבן עזרא (דניאל א' ט"ו): "ויאמר הגאון - **סתם גאון אצל אבן עזרא פירושו רב סעדיה** - שזה היה נס גדול". ויש קצת רמז לרב סעדיה שכתוב **"נס נא את עבדיך"**, אין עוד פעם מלה אחרת, וזה בא לרמוז שהיה כאן נס. אבל אבן עזרא אומר לא איך צורך, יכול להיות שהאכיל אותם אורז.

מוקדי מכירת ספרי מכון אורח צדיקים ברחבי הארץ:

מוקד מרכזי מושב ברכיה מוסדות "חכמת רחמים" 08-6727523 / 05-9105 * שלוחה 6

חול אביב
בתאום עם המוקד בברכיה

מנחם
רחוב זולסן שדר 3537642 053

תנחומ
רחוב הרטום 054-8803203

כאר שבוע
בתאום עם המוקד בברכיה

מינוק
ישיבת "כסא רחמים" רח' עזראל 24

קריית נתן
מחשבה סהרה 4122763 050

ירושלים
הספריה הספרדית רח'

אשקלון
רחוב תורה 08-6750841

חיבת
רחב 'גולה חדר • הספריה הספרדית רח' 052-767-9513

חיבת
רחב משה כהן • נבעת שאול רח' קהתי 054-844-9466

חיבת
רחב משה כהן • נבעת שאול רח' קהתי 050-480-4217

ככה גם אורז. לכן הרבה פוסקים כותבים שאם אדם אכל אורז אחרי הקידוש, יצא ידי חובת קידוש במקום סעודה. ומצאתי רמז יפה: "אבינו רוענו זוננו" ראשי תיבות "אורז". מכאן שהאורז מזין...

מבית לבית

כה. ובן איש חי אומר: לא מיבעיא אם אדם קידש ולא סעד אחריו שלא יצא ידי חובת קידוש, אלא אפילו קידש בבית זה ואכל בבית אחר, אפילו אם היתה דעתו מתחלה לאכול בבית השני לא יצא ידי חובה. אם הוא עבר מבית לבית - לא מחדר לחדר - הוא לא יצא ידי חובת קידוש. ויש אומרים שאם בשעת אכילה בבית אחר, יכול לראות את המקום שקידש בו - שני הבתים פתוחים אחד לשני, משום מה כאן בישלו וכאן לא בישלו, אז הוא עשה קידוש כאן, ואחר כך הלכו הוא ובני ביתו לבית השני, אבל רואים משם דרך החלון את הבית הראשון, יש אומרים שזה נחשב מקום אחד. לכתחילה לא לסמוך על זה, אבל בשעת הדחק יש לסמוך על סברת המקלים ברואה את מקומו אפילו מבית לבית.

מחדר לחדר

כו. ומחדר לחדר הרב אומר (בהלכה ב') שיש אפשרות ללכת, אבל צריך שתהיה דעתו לך. והוא מביא דוגמא אצלנו בנגדאד שכיח דבר זה אצל הנשים, שאין דרכן לאכול ביחד עם האנשים, אפילו שאין אורחים זרים. כל כך היתה צניעות שם, עושים קידוש ביחד, ואחר כך האשה והבנות הולכים לחדר השני, ואוכלות. אולי יהיה שם אורח זר, זה לא מתאים. "אשתך כגפן פוריה" 11 (תהלים קכ"ג).

11. בגר'א היה מיוחד. בא לשם תייר לפני שמונים שנה, רצה לצלם את הנשים בגר'א. אמרו לו: מה פתאום? אין דבר כזה! אמר להם: אני אצלם עם הכיסוי שלהם. "לבתני באחת בעיניך" (שיר השירים ד' ט'). אמרו לו: טוב, אפשר בשעת הדחק. התירו לו כדי שיכתוב על גר'א על הלבושים שלהם. מה זה "לבתני באחת בעיניך"? חושבים "באחת מעיניך" שהיא עיוורת, איפה העין השנייה? לא! אלא הם היו מכסים את העין, רק עין אחת מספקה. היא רואה בעין אחת. זה פירוש שמוזב בירושלמי בשבת (פ"ח ה"ג) "שכן דרך הצנועות כוחלות עין אחת". מאי קרא? "לבתני באחת בעיניך". ויכול להיות שהכוונה היא שאת העין המכוסה כוחלים אותה, ועין רגילה לא כוחלים שלא למשוך תשומת לב מצד אף אחד. לא כמו שהיום ה' ירחם, נותנים להם מוסרים על מוסרים, על הגרביים ועל השוקים, ועל הצמוד ועל בטיך ועל איסור. ויש כאלה משתגעים בחומרותיהם, אומרים "אסור ללבוש גרביים בכלל, צריכה להיות השמלה עד למטה". למה? כי הגרביים צמודים לגוף. אבל אם הצבע של הגרביים צנוע, אין בזה שום דבר. מה זה "צמודים לגוף"? רגליים ושוקיים צמודים לגוף זה איסור? אין בזה שום דבר. אנשים מרוב חומרות, בסוף לא יסאר להם שום דבר. יש הלכות שצריכים לדעת אותם, ויש דברים של חסידות. יש כאלה הולכים עם ארוך מדא, אומרים שזה מודרני, זה

מרוב צניעות הולכים לשם. אז הנשים שומעות קידוש מהשלחן, ומהשלחן קמות לחדר השני, אפילו שאינם רואים, יש אפשרות לסמוך כאשר דעתו לאכול במקום השני. אבל בן איש חי אומר שלא כדאי, כי לפעמים לא רואים בכלל, יש לו ספק. לכן טוב שיאכלו שם כזית המוציא, ואחר כך ילכו לחדר השני.

סעודה סמוך לקידוש

כז. [הלכה ד'] צריך לאכול במקום הקדוש לאלתר. לא פירושו מהר מהר, אלא פירושו להתכונן, להכין סלטים וכדומה. יש מנהג מוזר ששמעתי, שאוכלים כזית של ליל שבת בלי סלטים. וכי זה ליל פסח או ליל סוכות?! אין דבר כזה. אולי בגלל שלא יעשה הפסק להכין את הדברים לקראת המוציא. אבל זה מותר. לפעמים צריך לחמם את הלחם, הלחם יבש, הוא היה מונח במקפיא. הוצאת אותו מהמקפיא, אבל צריך לחמם אותו, אסור לחמם אותו ישר על האש, וגם לא על הפלאטה. אם הוא רוצה לחמם על גבי סיר שעל הפלאטה, זה מותר לכולי עלמא. מפורש במרן (סי' ש"ח ס"ח) שאם יש לך סיר מפסיק, אין שום בעיה. תגיד לי זה לא חם מספיק? זה חם וחצי... חם טוב מאד. "זה לחמנו חם הצטיידנו אותו מבתנינו" (יהושע ט', י"ב). בחוץ לארץ לא ידענו מזה, אבל ראינו שזה מותר. ככה כותב מרן בסיומ' ש"ח. לוקחים את הלחם של המוציא, כמה דקות לפני המוציא מכינים סלטים, שמים את זה מעל גבי הסיר, וזה חם וטרי וגבור כארי... אז מקרה כזה נקרא לאלתר. אבל אם אחרי הקידוש מתחיל לספר סיפורים, ואוכל אחר זמן, הוא לא יצא ידי חובתו, אלא אם כן היה בדעתו לאכול מיד, וקרה לו אונס והתעכב לאחר זמן. לכתחילה אומר הרב צריך להיות סמוך - קידוש וסעודה ביחד. לא רק קידוש במקום סעודה, אלא גם סמוך לסעודה.

לקדש לאחר אע"פ שהמקדש לא אוכל

כח. [הלכה ה'] אם אדם לא יודע לקדש, יכול אדם אחר לקדש לו אע"פ שאינו אוכל אתו, ואין בזה קידוש שלא במקום סעודה, כי הולכים אחרי השומע, והשומע יוצא ידי חובה. קורה לפעמים אשה בודדה, בעלה נמצא בצבא, או מכל סיבה שלא תהיה, אז היא מזמינה מישהו אחר מקרוביה, הוא עושה לה קידוש והולך, מותר לקדש לה אפילו שהוא לא אוכל, כי בשבילה זה נקרא "קידוש במקום סעודה". ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מקסי'. "שובר אויבים ומכניע מינים" - זה המיני, וגם כן "מכניע מיקסים"... מותר גרביים בצורה מסודרת עד עשרה סנטימטר מעל כף הרגל וזהו, לא יותר מזה.

מרת מופת דורנו רשכבה"ג רבנו עובדיה יוסף זצ"ל

(מדברי מרת רה"ר רבנו הגדול זצ"ל - מוצאי שבת פרשת בראשית, כ"ה בתשרי תשפ"ה)

כי קצר הזמן

פעם בא הרב שלום לופס, ואמר לציבור: אתם צריכים להתפלל בהנץ, אם לא מתפללים בהנץ זה לא בסדר. הרב עובדיה אמר לו: תשמע, אתה יכול להתפלל בהנץ. אבל אני יש לי עגונות ושאלות מסובכות, מה תתפלל בהנץ? אני גומר את העיון והכתיבה בארבע בבוקר, לקום בשש בהנץ אי אפשר. אמר לו: על כבודו אני לא מדבר. אין מציאות כזאת לאדם שיש לו כל כך הרבה עומס. פעם אחת הייתה עגונה אחת, והרב עובדיה ניסה לפתור את הבעיה שלה, בסוף הוא מצא לה פיתרון שהיא מותרת להינשא לאיש אחר (בעלה טבע באיזה מקום, ולא יודעים איפה הוא). אז בארבע בבוקר יצא מהבית בשמחה רבה, פגש אותו אשכנזי אחד, אמר לו: לאיפה הרב הולך? אמר לו: אני הולך לבשר לעגונה פלונית שהיא מותרת להינשא "לכל מאן דתצבייך" - לכל מי שהיא רוצה. אמר לו: בארבע בבוקר אתה הולך אליה? למה? אמר לו: כי בטח כל הלילה היא בוכה, אז אני אומר לה: זה הפסק, מחר תביאי אותו לבית הדין ויתירו לך. אמר לו: אני אבוא איתך. אמר לו הרב: בבקשה. הלכו אליה, הרב דפק. היא שאלה: מי דפק. אמר לה: עובדיה יוסף. היא התפלאה: הרב עובדיה יוסף? מה קרה? אמר לה: באתי לבשר אותך שאחרי עיון נמרץ פתרתי את הבעיה שלך, הנה יש פה פסק, תראי אותו מחר לדיינים ויתירו אותו. כזה היה לבו רחמן, לבו היה חולה על כל אדם שסובל!

מקבל כל אדם אפילו קטן בסבר פנים יפות

פעם הרב הגיע לאיזה מקום, בא אליו ילד לבקש ממנו ברכה. איני יודע מה אמר לו הרב, והילד הזה כעס. למה הרב אמר לי ככה? והרב לא אמר לו כלום, הוא ילד קטן, מה לעשות? אז הרב אמר לו: בוא, בוא. והוא לא רוצה. הרב אמר לו: בוא לאוטו. לאוטו זה בסדר... הגיעו לבית, והרב אמר לו: אני אתן לך ספר עם הקדשה שלי. זה ילד קטן, אינו יודע בין ימינו לשמאלו. אמר לו הרב: כשתגדל תדע להראות לכולם, זה ספר עם הקדשה של הרב עובדיה יוסף. בגיל שש-שבע הילד הזה קיבל ספר של הרב עם הקדשה! הרב היה מקבל כל אדם בסבר פנים יפות.

"אומר לצפון תני ולתימן אל תכלאי"

פעם היה יהודי תימני אחד שהוא לא הסתדר עם אשתו, האשה אומרת "מאיס עלי" - מאוס עלי היהודי הזה, משעה שלקחתי אותו לא רציתי לחיות אתו. ובדקו וחקרו.

עגונות מלחמת כיפור

והרב התיר את כל העגונות של מלחמת כיפור, תלמיד חכם אחד כתב לי: "הוא התיר אותם במהירות רבה". אמרתי לו: אני אשלח לך צילום מהתשובות שלו ביביע אומר חלק ו' (חלק אבן העזר סי' ג') ותראה אם יש לך פירוק? אמר לי: לא, אל תשלח לי... התברר שהיו שם חשש מאות עגונות, והרב מצא היתר לכולם. ולא היה הדבר הזה בקלות היה אתו הרב פירון (הרב של האשכנזים, הוא היה רב צבאי), ובדקו ובדקו עד שהתירו את כולם. אבל נשארה אחת שהרב עובדיה אמר: "אין לי היתר בשבילה, ההיתר לא מספיק, אני לא יכול להתיר מסבאר ומדמיון. אי אפשר". והנה אחר כך התברר שבעלה עודנו בחיים. הוא מסכן היה מדדה, נפצע בקרב, וחזר הביתה. איך ידעת שהוא חי?! בדקתי כל דבר לגופו, לא עשיתי סתם ככה.

ספר הלכה ברורה

יש לו בן "בן פורת יוסף" - רבי דוד שהוא מכין את השיעורים שלו, וכותב מאמרים

יפים מאד. בשבוע שעבר למדנו קטע מספרו הלכה ברורה חלק ארבעה עשר, איזה עיון נמרץ! עיון מיוחד. אנשים לא יודעים מה זה עיון. חושבים שלכתוב "וכן כתב" וכן כתב" זה עיון... לא יודעים מה זה עיון! **עיון זה להתבונן, להבין, לדעת ליהנות מהלימוד.** (אנחנו למדנו שבעה דפים מספרו ועוד לא הספיקו להמשיך, בלי נדר אם פעם נמשיך נדע איך לפסוק. ואם לא נמשיך, נסמוך עליו, כי הוא בן פורת יוסף ברא כרעא דבאבה).

לשזור הזיכרון לתורה

פעם הרב עובדיה היה אומר לבן שלו: מה מספר הטלפון שלך? אמר לו: הטלפון שלי כך וכך. בסדר, מחר בבוקר הוא שוכח. אומר לרבנית: מה הטלפון של רבי דוד? היא אומרת לו: אתמול הוא אמר לי. אמר לו: שכחתי. מחר אותו דבר, מחרתיים אותו דבר. אמרה לו: רבי, אתה זוכר כל התלמוד בעל פה, אתה לא יכול לזכור את מספר הטלפון של בנך? אמר לה: אם אני אזכור מספר טלפון, יחסר לי לעומתו עמוד אחד מהגמרא! אני לא רוצה לזכור, אני רוצה כל יום לשאול מחדש מה המספר טלפון שלו. ככה היה.

לשנן ולזכור

ופעם אחת היה הרב חולה, בבוקר הביאו לו אוכל, אחר כך אחרי כמה שעות אמר לרבי דוד: אני קראתי בספר מראית העין של החיד"א (שחיבר אותו בסוף ימיו) חידוש כך וכך.

אמר לו: מתי קראת בזה? אמר לו: לפני ששים שנה. שאל אותו: ומה אכלת בבוקר? אמר לו: שכחתי. איך אפשר מה שאכלת בבוקר שכחת ומה שלמדת לפני ששים שנה אתה זוכר?! אמר לו הרב: מה שלמדת זה נכס, זה דבר חשוב, אני זוכר. אבל מה שאכלתי מה זה מעניין אותי אם אכלתי אורז או אכלתי ביצה?! מה זה משנה?! לא משנה כלום. זה אדם מיוחד. **מהשמים הראו לנו בדור הזה שאפשר ללמוד תורה בזכרון כזה מפליא, ולזכור. והרב היה אומר: אין לי זכרון. אז מאיפה הכל? אמר: הייתי משנן.** פעם הוא אמר למישהו: תיקח את התוספות הזה, ותראה כמה מלים יש בו? מאתים מלים. אמר לו: אגיד לך אותם בעל פה! הוא שאל את הרב: מתי הכנת את זה? אמר לו: **כשלמדתי את התוספות הזה, חזרתי עליו מאתים ושלשים פעם! לכן אני זוכר אותו,** אתה מתפלא על זה? אין לי זכרון! פעם הרב היה אצל רופא עינים, לפני שנכנס לטפל בו, אז הוא התחיל להסתכל שם בלוח, ואת כל המספרים זכר אותם בעל פה בדיוק. אחר כך היה הרופא בודק אותו: מה המספרים כאן? אמר לו הכל. עוד שורה שניה, אמר לו הכל. אמר לו הרופא: "בן פורת יוסף", אתה רואה הכל. אמר לו: זה לא מהרואה, זה מהזכרון... כשאדם ילמד תורה באהבה, הוא יגיע לכל המעלות האלה. ואז גם אומות העולם יבינו, וגם הברכות שלו יתקיימו. יהי רצון שה' יתברך ירחם על כל אלה שנמצאים במלחמה, ויחזיר אותם בשעה טובה ומוצלחת אמן כן יהי רצון.

גוף האדם לבדו מכיל מאה מיליארדים של תאי די-אן-אי, האם זה יכול להיות מקרה?! ומספר שם הרב: שמעתי על פילוסוף, כופר בעקר, אחד מדורנו, שפאשר נתגלה בעולם ענין הדי-אן-אי חזר בו, והתחיל להאמין בבורא העולם, והוא שאמר דוד המלך בתהלים: "דבקה נפשי אחריה" (ס"ג, ט') ראשי תבות די-אן-אי, "דבקה נפלאותיה אשיתה" (קמ"ה, ה') ראשי תבות די-אן-אי. ועל זה צועק הנביא: "החרישים שמעו והעורים הביטו לראות" (ישעיה מ"ב, י"ח). לכן אם אדם פוקח את העינים, מיד רואה את הפלא הגדול של העולם.

גיל הבריאה

עוד כתב שם הרב על ענין גיל הבריאה. אנחנו יודעים מתי נברא העולם. נכתבו על זה הרבה ספרים, הרבה חקירות והרבה השערות. אומר הרב: ואנו אין לנו אלא דברי רבי יהודה הלוי בספר הכוזרי (מאמר א' סימן ס"ז) שהקדים בטיסה אחת את כל חקירות המדע, וכתב: "שם יצטרף בעל תורה להאמין בעולמות רבים קדם העולם הזה. לא היה פגם באמונתו". ולמה? כי העולם הזה הוא חוש, אבל היו לפניו עולמות קדמונים, וכמו שאומר הזהר (בראשית דף כ"ד ע"ב), שהקדוש ברוך הוא היה בורא עולמות ומחריבן. ויש שאומרים שששת ימי בראשית היו ימים ארוכים ולכן זה נראה כאילו העולם קיים יותר שנים, וגם דברים אלו יסודותם בהררי קדש, וכמו שכתב רבנו יוסף חיים זצ"ל בספרו דעת ותבונה (פרק ל').

ועל כל פנים, עם כל הדעות, אדם צריך לזכר יסוד שכותב שם הרב: כל דעות חכמי המדע בענין הזה של גיל העולם, אינן אלא בגדר השערות בלבד, ומהי הראיה שהן השערות? שהרי יש מחלוקת בין חכמי המדע, זה אומר מיליונים ואלו חבירו אומר מיליארדים... איך זה יכול להיות? אלא ודאי אין להם על מה לסמוך, וזו רק השערה.

חסי זמן הבריאה היו שונים

הרב מביא שם, שפרסם פעם בעתונים שמציאו מאבן של דג שהצורה שלו קצת מוזרה, ועל פי חסי ההתפתחות שלהם הם החליטו שמאז שהדג היה בכזו צורה והתאבן, עד שהצאצאים שלו יהיו דומים לדגים שלנו, צריכים לעבור שבועים מליון שנה, ולכן זו ראייה שהעולם קיים לפחות שבועים מליון שנה... אחרי הקביעה המדעית הזאת, התגלה דג כמוהו ממש שוחה ומטיל להנאתו במימי שוודיה... אז איפה הן אותן שבועים מליון השנים?! דבר שני, חקירות המדענים מבססות על פי כללי חסי הטבע שאנחנו מכירים כיום, אבל אין לנו כל ערבה שחקים אלה היו כך בזמן הבריאה, יכול להיות שבאותו הזמן החקים היו שונים, (וכמו שנוהגים לומר "השתנו הטבעים"). מושל למה הדבר דומה? לבחור שארץ קומתו בגיל שבע עשרה שנים - מטרי וששים סנטימטר. כעבור שנה בגיל שמונה עשרה, מדד והנה ארכו מטרי וששים סנטימטר. הוא החל לדון, אם במשך שנה הוסיף לשלושה סנטימטר, הרי הוא בגיל 54 שנה. למה? כי 163 סנטימטר לחלק לשלושה סנטימטר בכל שנה, יוצא שהוא בן 54 שנים... הבגיה של החשבון הזה, שילד קטן גדל בגובה הרבה יותר מהר מאדם בגיל שבע עשרה או שמונה עשרה, ובקצב שונה לגמרי. נכון שהיום יש חקים לטבע, אבל איך היו החקים בזמן הבריאה? האם זה היה אותו הדבר?

דע מאין באת

הרב"ם מביא מושל נפלא בספר מורה נבוכים, על לך שחי עם אביו ביער בלי כלת להגיע אל העיר, ושאל אותו איך הוא נוצר. האב ספר לבנו שהיה בבטן אמו תשעה חודשים, ולאחר מכן יצא לאור העולם. הילד לא האמין, והקשה לאב קשיות עצומות: "הרי אם אדם לא נולד ממש דקות הוא כבר מת, אז איך אפשר לחיות סגור בבטן במשך תשעה חודשים? מהיכן החמצן? ואיך מגיע לשם אכל? ואיך הייתי מוציא את הפסלת של הגוף בלי לגרום זהום לאמא? איך זה יכול להיות?!", ועוד כמה שאלות. המומל מלול של הילד, ותיירים נודדים אספו אותו ואת אביו למקום ישוב. הילד הזה גדל, נשא אשה והוליד ילדים, וכל קשיותיו התנפצו אל הסלע... וכך בדיוק בעניני הבריאה, אנחנו לא מבינים הרבה דברים כיון שאנחנו כמו אותו ילד, אין לנו משג דברים שהם למעלה מההבנה והראיה שילנו.

מתוך שיחותיו ודרשותיו של מורנו ראש המוסדות הגאון הגדול רבי חנואל כהן שליט"א
ראש ישיבת 'לבנימין אמר' ברכיה האמונה שבבריאה

(מתוך הספר "שמחת התורה" חומש בראשית)

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ (בראשית א', א')

חשש עבודה זרה בימינו

פרשת בראשית מלמדת אותנו על האמונה בבורא עולם. בימינו ברוך ה' אין כל כך חשש של עבודה זרה, אבל יש כמה דברים שעלולים להראות כעבודה זרה. יש כאלה שעושים צורות של אריות על ארון הקדש. זו בעיה של חשש עבודה זרה, הרי כשמשתחוים לכוון ההיכל זה נראה שמשתחוים אל דמויות האריות האלה וזה דומה לעבודה זרה, ולכן מרן רבנו **עובדיה יוסף זצ"ל** פסק (שו"ת חוה דעת ח"ג סי' ס"ב) שצריך להוריד את ציורי האריות מהפרכת.

גם אדם שקונה בבה לבית, יתחב לה משהו, יוריד לה חלק מהאזן או מהחטם בשביל שלא תראה כמו עבודה זרה. צריך לבטל את העבודה זרה. בכל פעם שמר אבי זצ"ל היה רואה את הילדים משחקים בבבות, היה אומר: "מה זה? זו עבודה זרה!". היה לוקח את הבבה ובדק אם חסר לה משהו, ואם היא היתה שלמה, היה חותר לה משהו כדי שלא תהיה כעבודה זרה.

אדם אחד ספר לי שהיה לו עובדת מהדו בבית, וכשיצאה מהבית, ראו שיש בארון שבמדר שלה כמין דמות, והיא הייתה מדליקה כננדה גר ומקטירה שם דבר דומה לקטרת. כשראה את זה בעל הבית, נבהל, הרי הוא הכניס עבודה זרה לתוך הבית! זה מסכן! כאשר אדם מביא אל ביתו עובדים זרים, צריך לשים לב שהם לא מביאים אתם שום עבודה זרה אל תוך הבית. אדם מכניס מטפלת זרה לביתו, יאמר לה שלא תכניס שום עבודה זרה לבית צריך לעמוד על זה.

הוכחות פשוטות וברורות

מרן ראש הישיבה רבנו הגדול רבי מאיר מאזוז זצ"ל, כתב שני כרכים בשם "בית גאון" על חמש בראשית. הספר בנוי בחכמה ומדע, פלאי פלאים איך הרב שולט בכל החכמות והמדעים, בכל התורות ובכל המקומות. הספר מלא באמונה, ויש שם חידושים נפלאים מכל הסוגים.

כאן הרב כותב כמה דברים של אמונה: בימינו המציאו את תאוריית המפץ הגדול, ובאנגלית נקראת "ביג בין". החליטו המדענים, שבתחלת הבריאה התפוצצו מאליהם מיליארדי אטומים, ואז נוצר העולם. אבל גם לטענתם, יש לשאול: מי גרם את הפצוץ? אין להם תשובה על כך. וזה מה שאומר הכתוב: "בראשית ברא" - ב' ב', ראשי תבות **ביג בין**. גם לשפתם חייב לומר שהקדוש ברוך הוא עשה את זה, אי אפשר לברר ממנו! יאמרו מה שיאמרו, יחשבו מה שיחשבו, אבל מי עשה את ההתחלה? כמו שאי אפשר לומר שהשולחן נעשה לבד, אלא יש יוצר שיצר אותו, גם העולם, כמה שסיבירו דברים שונים ומשונים, מכרח תמיד שהיה מישו שהתחיל, וזה הקדוש ברוך הוא. בגין העולם מסדורו הנפלא מורה בהכרח על מציאות הבורא יתברך.

המשילי את זה לאדם שרואה מכתב מסדר בכתב מחשב, כתוב בטוב טעם ודעת, וליד המחשב אין איש. האם יעלה בדעת אדם כלשהוא לחשוב שחתול קפץ על המקלדת ויצר במקרה את כל האותיות והמשפטים המרשימים את המאמר הנפלא? אף אחד לא יחשב דבר כזה! זה שגועז! מי שיאמר דבר כזה צריך לאשפז אותו... ואפילו אם תהיה כתובה תבת **בס'** לבדה, ההסתברות שהיא תכתב לבד במכונת כתיבה היא אחת לשלושה עשר וחצי מיליון! אז אם במכונת כתיבה ההסתברות זאת נמוכה שתכתב המלה **בס'**, עולם כזה מפאך, אפשר לחשוב לחילוף לרגע שנעשה לבד?

לקח

את גזר הדין!

"ידוע בספרי הקבלה כי אחד התיקונים הגדולים ביותר
לכאן מהאדם את הגזרות ולפתוח את מצולו
לברואות, פרנסה והצלחה
זה פדיון נפש..."

judicroom 053-7162380

בע"ה מידי יום עורכים פדיון נפש המסוגל לישועות
על פי הסדר שתיקן מרן החיד"א ע"י רבני הישיבה שליט"א

פדיון נפש פרטי

160 ש"ח לשם

פדיון נפש כללי

52 ש"ח לשם

או בעמדות
נדרים פלוס

08-6727523
(אפשר לשלוח הודעה, וו קווי, מענה 24 שעות)

למסירת
שמות
התקשרו:

למען תספר

"וכן למר"

הגמרא (מגלה דף ז' ע"ב) **מספרת** שְׁלֹב הוּנָא לא היה כסף לקנות יין לקדוש, אז הוא לקח את האֶבֶט שלו, מִשָּׁכַן אותו והביא יין לבית. בא לבית הפֶּנֶסֶת בליל שֶׁבֶת, ובמקום אֶבֶט יש לו חֲגוּרָה של גָּמִי, (כמו בְּרֵאשִׁית ג', ו'): "וַיִּתְּפְרוּ עָלָה תֵּאֵנָה וַיַּעֲשֵׂוּ לָהֶם חֲגֹלֶת". אֶמֶר לוֹ רַב: מַה זֶּה? אִיפֹה הָאֶבֶט שֶׁלָּךְ? אָמַר לוֹ: מִשְׁכַּנְתִּי אוֹתוֹ בְּשִׁבְלִי הַיֵּינוּ. אָמַר לוֹ רַב: כֵּן כָּךְ עָנִיתָ? "הֵאֱרַעַנָא דְתִּטּוֹם בְּשִׁירָאִי" - שֶׁתִּתְּכַסֶּה בְּגָדֶיךָ מִשִּׁי. לא רק אֶבֶט יִהְיֶה לָךְ, אֲלָא יִהְיֶה לְךָ גַּם בְּגָדִים מִפְּאָרִים וּמִשְׁפָּחִים. אֲמַנְם לא היה דָּרוֹךְ הַחֲכָמִים לִלְבֹּשׁ בְּגָדֵי מִשִּׁי, אֲבָל הַבְּרָכָה שֶׁל רַב חִיָּתָה לְהִתְקַסֵּם. אַחֲרֵי כֵּמָה שָׁנִים רַב הוּנָא עָמַד לְהַשְׁאִי אֶת אֶחָד מֵהַיָּלָדִים שֶׁלוֹ, הוּא הָיָה יָשׁוּ, וְהָיָה מְכַסֶּה בְּשִׁמְכָה, בְּקִשִּׁי רָאוּ אֶת הַפָּנִים שֶׁלוֹ, וְהוּא לא היה גְּבוּהָ, הָיָה אָדָם נְמוּךְ. בָּאוּ כְּלוּתָיו, חֲשָׁבוּ שֶׁזוֹ סִפָּה שֶׁאֵין עָלֶיהָ כְּלוּם, יֵשׁ בָּהּ רק שְׁמִיכָה. כָּל אַחַת שֶׁמָּה אֶת הַבְּגָדִים שֶׁל הַמִּשִּׁי שֶׁלָּהּ שָׁם, וְכָכָה הַשְׁלִישִׁי, וְהַשְּׁלִישִׁי, וְהָרְבִיעִי. הוּא לא שָׁם לָב, קָם, מִצָּא הַכֹּל מִשִּׁי. אָמַר: זֶה הַבְּרָכָה שֶׁל רַב, הוּא אָמַר שֶׁאֵין אֶתְכֶסֶה בְּמִשִּׁי, וְהַתְּפִסִּיתִי בְּמִשִּׁי. הֵלֶךְ לְרַב וְסָפַר לוֹ, אָמַר לוֹ: כְּבוֹדוֹ זֹכֵר אֶת הַבְּרָכָה הַזֹּאת? הִיא הַתְּקִימָה בִּי, הַיּוֹם שָׁמוּ עָלִי הַרְבֵּה בְּגָדֵי מִשִּׁי. אָמַר לוֹ: הִייתָ צָרִיךְ לומר לִי כְּשֶׁבֵרַכְתִּי אוֹתָךְ: "וכן למר". הִייתָ צָרִיךְ לומר לִי "גַּם אֶתָּה". רַב לא היה עֹשֶׂי הַרְבֵּה, תָּגִיד לִי: "וכן למר". וְהַסְפִּיר הָיָה רְגִילִים לִבְרֹךְ כָּל הַזְּמַן אֶת מִי שֶׁאוֹמֵר בְּרָכָה לַחֲבֵרוֹ: "וכן למר". לא צָרִיךְ לַחֲזוֹר עַל אוֹתָם מֵלִים כְּמוֹ תָּפִי, אֲלָא אוֹמְרִים עַל מַה שֶׁבֵרַכְתָּ "וכן למר". (יש אוֹמְרִים "וכן למר", אֲבָל הַסְּפָרִים אוֹמְרִים: "מר", וְכָכָה מוֹכָא בְּתַקּוּנֵי זֵהר (בְּתַקּוּנֵי הָאֲמֵרוֹנִים בְּסוֹף הַסֵּפֶר, דָּף קמ"ו ע"א). אוֹמֵר שָׁם: "מְקַטְרֵת מֵר (הַשִּׁיר הַשִּׁירִים ג' ו') - אָמַר מֵר", מִשְׁמַע שֶׁהָיָה אוֹמְרִים מֵר. וְכִי שֶׁאוֹמֵר מֵר גַּם כֵּן יֵשׁ לוֹ עַל מִי לְסַמֵּךְ. (בית נאמן גליון 378 אות ב ובהערה).

"ואנכי לא ידעתי"

אָמַר שֶׁפֶעַם אַחַת אָמַר הַמֶּלֶךְ לַעֲבָדָיו: אֲנִי רוֹאֶה שֶׁכָּל הַזְּמַן אַתֶּם מִתְּנַחֲכִים עִם הַיְּהוּדִים. נָבִיא אֶחָד מֵהַיְּהוּדִים וְאֶחָד מֵהַכְּמָרִים וַיִּתְּנֻכְחוּ בִּינֵיהֶם, וְכִי שֶׁיִּצְטָח יִזְרַק אֶת חֲבֵרוֹ לִים. אִזּוֹ הַכְּמָר אָמַר: אֲנִי מוֹכֵן כָּל רַעַג, וְהַיְּהוּדִים פָּחַדוּ. אָמַר לָהֶם מִישָׁה: אֲנִי יָכוֹל לְהִתְנַחֵם אִתְּכֶם. מַה נִּפְשָׁךְ (שֶׁכָּל מַה שֶׁיִּקְרָה, זֶה יִהְיֶה לְטוֹב), אִם אֲנִי נִצַּחְתִּי אוֹתְכֶם, אִזּוֹ אֲנִי זֹרֵק אֶת הַכְּמָר לִים, וְאִם אֲנִי לא נִצַּחְתִּי, אִזּוֹ נִגִּיד לָהֶם, "אֲנִי בּוֹר וְעַם הָאָרֶץ, אֲנִי עֲגִלוֹ, מַה אֲנִי מְכִינִי?". אִזּוֹ אָמַר לוֹ: ה' הָיָה אִתְּךָ, וַיִּתֵּן לָךְ תְּשׁוּבָה נְכוֹחָה וּבִרְיָה. וְהָנָה בָּא, אָמַר: מִי יִתְחִיל הָרָשׁוֹן? הַכְּמָר אָמַר: אֶתָּה הַיְּהוּדִי תִתְחַל, וְאֲנִי אֶעֱנֶה לָךְ עַל כָּל הַשְּׁאֵלוֹת. אָמַר לוֹ: תָּגִיד לִי מַה פְּרוֹשׁ הַפָּסוּק "וְאֲנֹכִי לא יָדַעְתִּי"

(בְּרֵאשִׁית כ"ח, ט"ו)? אָמַר לוֹ: "וְאֲנֹכִי לא יָדַעְתִּי - אֲנִי לא יָדַע". אָמַר לוֹ: אֶתָּה לא יָדַעְתָּ? קָמוּ, לָקְחוּ אוֹתוֹ וְזָרְקוּ אוֹתוֹ לִים [שֶׁהֵבִינוּ שְׁכֻנָּת הַכְּמָר שֶׁהוּא אֵינוֹ יָדַע תְּשׁוּבָה]. אַחֵר כָּךְ הָרַב אָמַר לוֹ: אִיךָ יָדַעְתָּ לְשָׁאֵל שְׁאֵלָה כְּזֹאת? אָמַר לוֹ: אֲנִי אֲגִיד לָךְ, אֲנִי עִם הָאָרֶץ דְּאוֹרֵיטָא, לוֹמַד 'עֲבָרִי טִיטִי' (עֲבָרִי עִם הַתְּרָגוֹם בְּאִידִישׁ). הַתְּחִלְתִּי לַלְמֹד בְּתוֹרָה, וְהִגַּעְתִּי לְפָסוּק: "וַיִּקַּץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אָכֵן יֵשׁ ה' בְּמִקְוֶם הַזֶּה וְאֲנֹכִי לא יָדַעְתִּי". הִלְכְּתִי לְרַב שֶׁל בֵּית הַפֶּנֶסֶת, אָמַרְתִּי לוֹ: מַה זֶה "אֲנֹכִי לא יָדַעְתִּי"? אָמַר לִי: אֲנִי לא יָדַע. אָמַרְתִּי, טוֹב, אוֹלִי אֶתָּה לא יָדַע, נִשְׁאֵל רַב אַחֵר. שְׁאֵלְתִּי אֶת הָרַב שֶׁל הָעִיר, אָמַר לִי: אֲנִי לא יָדַע. אַחֵר כָּךְ שְׁאֵלְתִּי רַב מִבְּחוּץ, אָמַר לִי: אֲנִי לא יָדַע. אָמַרְתִּי בְּלִבִּי: אִם כָּל הַרְבֵּנִים הָאֵלֶּה לא יָדְעִים, בְּוַדָּאִי שֶׁהַכְּמָר לא יָדַע... וְהָנָה בְּאַמַּת הוּא לא יָדַע גַּם כֵּן, וְזָרְקוּ אוֹתוֹ לִים, בְּשִׁעָה שֶׁהֶם הִתְקַנְּנוּ שֶׁפְּרוֹשׁ הַמֵּלִים הֵם "אֲנִי לא יָדַעְתִּי". (בית נאמן גליון 431 הערה 10)

"יש לך שבוע ימים להביא טענות"

הָיָה מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה לִפְנֵי שְׁמוֹנִים שָׁנָה בְּגִ'רָבָא, בְּחֶכֶם אֶחָד **רַבִּי אֲגִיר עֲשׂוֹש** שֶׁהָיָה רוֹדֵף אַחֲרֵי הַמִּצְוֹת (הוּא הָיָה חֲסִיד וְכָתַב כְּמֹה סְפָרִים רַבִּים כְּכֹל חֲסִידוֹת וּמוֹסָרִים), שֶׁפֶעַם חָכַם אַחֵר רַבִּי כְּמוֹס חֲטָאָה שָׁחַט עוֹף, וְהוּא קָדָם וְכִסָּה אֶת דָּמוֹ וּבִרְבִּי "אֲשִׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוְּנוֹ עַל פְּסוּי דָם בְּעֶפֶר". אָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ: הַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ לְכַסּוֹת אֶת הַדָּם, שְׁנֵאֲמַר: "וְשִׁפְךָ אֶת דָּמוֹ וְכִסְהוּ בְּעֶפֶר" (ויקרא י"ז ג'), מַה אֶתָּה לֹקֵחַ אֶת הַבְּרָכָה שֶׁלִּי? הֵלֶךְ וְחָבַע אוֹתוֹ בְּבֵית הַדִּין אֲצֵל מוֹרְנוֹ **הָרַב רַבִּי חוּיָתָה, שֶׁשְׁנֵיהֶם גְּאוּנֵי עוֹלָם**. רַבִּי אֲגִיר עֲשׂוֹש טָעַן שֶׁעֲשֶׂה מַצּוֹה כְּזֹה, אָמַר לוֹ רַבִּי כְּלָפוֹן: הַגְּמָרָא (חולין פ"ז ע"א) אוֹמְרֵת מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁשָּׁחַט וְחִבְרוֹ כִּסָּה, וְחִיבּוֹ רַבּוֹן גְּמִלְאֵל לְשַׁלֵּם עֲשָׂרָה זָהוּבִים [וְכֵן פֶּסֶק מֵרֵן בְּשַׁלְחָן עֵרוֹךְ חוּשֵׁן מִשְׁפַּט סוֹף סִימָן שפ"ב]. בִּינְיָתִים רַבִּי חוּיָתָה דָּבַר בְּלִחָשׁ עִם רַבִּי כְּלָפוֹן, וְהָרָאָה לוֹ דִּין מְסִים. אַחֵר כָּךְ רַבִּי כְּלָפוֹן אָמַר לְרַבִּי אֲגִיר: תִּשְׁמַע, יֵשׁ לָךְ שָׁבֻעַ יָמִים לְהִבִּיא טַעְנוֹת לְהַפְטֵר מִהַתְּשָׁלוּם הַזֶּה, וְאִם לא תָּבִיא עָלֶיךָ לְשַׁלֵּם עֲשָׂרָה זָהוּבִים, אָמַר לוֹ: מֵאִיפֹה אָבִיא עֲשָׂרָה זָהוּבִים? אֲפֹלוּ עֲשָׂרָה זָהוּבִים אֵין לִי... אֲבָל זֹאת הַהִלְכָה, הֵלֶךְ וּפְתַח סְפָרִים וַיִּמָּצֵא בְּכָרִי מְגִדִּים (י"ד סימן כ"ח בְּמִשְׁבָּחוֹת זֵהב סק"ח) שֶׁאֵם בַּעַל הַמַּצּוֹה עָנָה אָמֵן אַחֵר חֲבֵרוֹ שֶׁלָּקַח לוֹ אֶת הַמַּצּוֹה פְּטוֹר. [וְהוּא עַל פִּי דְבָרֵי הַתּוֹס' בַּבָּבָא קָמָא דָּף צ"א סע"ב]. וְהָיָה כָּאֵן חֲבֵרוֹ רַבִּי כְּמוֹס עָנָה אַחֲרָיו אָמֵן. בְּשָׁבֻעַ הַזֶּה בָּא לְבֵית הַדִּין, וְאָמַר לָהֶם: מַצָּאתִי פְּרִי מְגִדִּים, אָמַר לוֹ רַבִּי כְּלָפוֹן: חֲזֹק וּבְרָךְ, אֶתָּה פְּטוֹר מִזֶּה. (בית נאמן גליון 150 אות ה')

ידע תדע

ב. **רַבִּי עוֹבַדְיָה סְפוֹרְנוֹ הוּא חָכָם גְּדוֹל** בְּאִיטָלְיָה שְׁחִי אַחֲרֵי גְרוּשׁ סְפָרַד, וְהָיָה רּוֹפֵא וְתַלְמִיד חָכָם. בְּזִמְנֹה הַכְּמָרִים אָמַר שֶׁצָּרִיךְ לְשׁוֹרֵף אֶת הַתַּלְמוּד (הַגְּמָרָא), כִּי יֵשׁ בוֹ דְּבָרִים נֶגֶד הַנְּצִיחוֹת וְנִלְחַמְנוּ עַל זֶה. וְכֵא פִּילוֹסוֹף גּוֹי אֶחָד בָּשָׁם יוֹהָן רִיִּיכְלִין וְאָמַר שֶׁיֵּשׁ בְּתַלְמוּד הַרְבֵּה דְּבָרֵי חֲכָמָה. מֵאִיפֹה יָדַע אֶת זֶה? רַבִּי עוֹבַדְיָה סְפוֹרְנוֹ הִשְׁפִּיעַ עָלָיו וְלָמַד אוֹתוֹ שֶׁהַתַּלְמוּד דְּבָר חָשׁוֹב מְאֹד. הַמֶּלֶךְ הִשְׁפִּיעַ מִדְּבָרָיו וְאָמַר שֶׁהַתַּלְמוּד בְּסֵדֶר גָּמוּר, וְהִפְצִיאוֹ אוֹתוֹ. בְּזִמְנֹה הַדְּפִיסוּ אֶת הַתַּלְמוּד לְשֵׁל פְּעָמִים בְּשָׁלְמוֹת (בִּימֵי דְנֵאִיל בּוֹמְפָרָי [בְּבֵית הַדְּפּוֹס שֶׁלוֹ בּוֹנִיפָא] בְּשָׁנִים ר"פ-ר"פ, וְעוֹד הִגָּה מִדְּפּוֹס אַחֵר בְּשָׁנֹת ש"ח). וְדוּעַ שֶׁדְּפּוֹס "וִינִצְיָא" יָקָר וְחָשׁוֹב מְאֹד. כָּל זֶה בְּהִשְׁפַּעַת רַבִּי עוֹבַדְיָה סְפוֹרְנוֹ. (בית נאמן גליון 151 הערה 21)

א. **הַיֵּשׁ"ר מִסְקֵנְדִּיָּה** (סִפְרוֹת ה' מְדֻרָּה ל"ב), הָיָה חָכָם גְּדוֹל לִפְנֵי אֲרָבַע מֵאוֹת שָׁנָה, נוֹלַד בְּשָׁנָה שֶׁנִּי"א וְחָזַר עַל זֶה כְּמֹה פְּעָמִים "נוֹלַדְתִּי בְּמִזְל פּוֹכֵב בְּשָׁנָה שֶׁנִּי"א שֶׁזֶה מִזְל הַחֲכָמָה". מָרָן הַחִיד"א (שֶׁם הַגְּדוֹלִים מַעֲרַכֵּת סְפָרִים עוֹר אֵילִים) מִשְׁבַּח אוֹתוֹ עַד מְאֹד, וְכוֹתֵב שֶׁהָיָה חָכָם כָּכָל הַחֲכָמוֹת וְאֶפְסָל כָּכָל חֲכָמָה. הוּא נוֹלַד בְּאִי פֶרְתִּים בְּקִנְדִּיָּה, וְנִפְטַר בִּן שְׁטִים וְאַרְבַּע בּוֹיָלָא. רַבִּי מַתְתִּיָּהוּ שְׁטֵרֶאשׁוֹן [בֶּן הַרְש"ט] מַעֲיִד: הִלְכְּתִי לְקַבְּרוֹ בּוֹיָלָא וְרִאֲתִי כְּתוּב שֶׁם "**רֵאוּי הָיָה רַבְּנוֹ שֶׁהָיָה שְׂכִינָה שׁוֹרָה עָלָיו**" (מִבְּחוֹר כְּתוּבִים עַמ' רל"ב). הוּא הָיָה אָדָם מִיָּחָד בְּמִינוֹ, וְגַם הַחֹלֵת יָאִיר שֶׁהָיָה גָּאוֹן עוֹלָם מְזִכִּיר אוֹתוֹ (בְּתִשְׁבּוּהָ אַחֲרוֹנָה בְּשׁו"ת חוֹט הַשָּׁנִי סִימָן צ"א), וְקוֹרָא לוֹ "רַבְּנוֹ הַיֵּשׁ"ר מִסְקֵנְדִּיָּה". וְגַם הַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב (בְּרִכּוֹת פ"א מ"א) מְזִכִּיר אוֹתוֹ: "רֵאֲתִי סֶפֶר גְּבוּרוֹת ה' שֶׁל רּוֹפֵא מְמֻחָה וְחָכָם כּוֹלֵל הַיֵּשׁ"ר מִסְקֵנְדִּיָּה". (בית נאמן גליון 150 אות ט' ובהערה 22).